

Representantforslag 63 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Frank Bakke-Jensen, Torgeir Dahl, Lars Myraune og Ingjerd Schou

Dokument 8:63 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Frank Bakke-Jensen, Torgeir Dahl, Lars Myraune og Ingjerd Schou om samdrift i landbruket

Til Stortinget

Bakgrunn

Landbruket er viktig som leverandør av mat- og planteproduksjon, men også fordi det gir vakkert kulturlandskap og gode bomiljø i hele Norge. Norsk landbruk kjennetegnes av en miljømessig bærekraftig produksjon og trygg mat. Undersøkelser viser at norske forbrukere har høy tillit til norskproduserte matvarer. Samtidig vil den raske befolkningsveksten ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) trolig fortsette, og Norge vil ha passert 6 millioner innbyggere innen 2030, noe som gir behov for økt matproduksjon i årene som kommer.

Forslagsstillerne vil samtidig vise til at landbruket har møtt, og vil møte, en rekke store utfordringer i ti-årene som kommer. I 2012 var det ifølge Statens landbruksforvaltning (SLF) 43 917 foretak som søkte om produksjonstilskudd. Det er 853 færre enn i 2011, og tilsvarer en nedgang på 1,9 pst. Tallene for 2012 er foreløpige, men antall foretak som mottar tilskudd har sunket hvert år i perioden fra 2006 til 2012. Den prosentvise nedgangen er størst i Troms, Finnmark og Møre og Romsdal. Samtidig har gjennomsnittsalderen blant gårdbrukere økt fra 48 til 50 år i perioden 1999–2009. Reduksjonen i gruppen av gårdbrukere under 40 år har vært relativt større enn for andre aldersgrupper. Det er også stor variasjon på jordbruksbedriftene i Norge. De fleste bønder henter i dag mellom 10 og 49 pst. av bruttoinntekten sin fra

gården. Med dette bakteppet kan samdriftsformen derfor spille en viktig rolle for å opprettholde produksjonen i årene som kommer.

Om melkeproduksjonen

I 2011 var det 10 540 jordbruksforetak med melkeproduksjon, når samdrifter regnes som ett foretak. Antall eiendommer med aktiv melkekvote var 14 691. Dette innebærer en reduksjon i antall bedrifter med melkeproduksjon på 53 pst. i perioden 1999–2011. Gjennomsnittlig antall melkekyr per melkebruk økte fra 14 i 1999 til vel 22 melkekyr i 2011. Gjennomsnittlig kvotestørrelse har økt fra 75 851 til 148 864 liter.

Kumelkproduksjonen er på vel 1 500 million liter per år. På grunn av fall i melkekonsumet ble produksjonen av melk redusert med 18 pst. fra 1990 til 2002, ved oppkjøp av produksjonskvoter. Senere har produksjonen vært stabil.

Om samdrifter

For å få beregnet samdriftskvote må hver enkelt landbrukseiendom som skal inngå i samdriften

- ha grunnkvote
- ha forskjellige eiere
- helt eller delvis eies eller forpaktes av samdriftsdeltakeren
- ha en avstand til driftssenteret som ikke overstiger 17 km målt langs vei

Vilkårene må være oppfylt til enhver tid, også etter at SLF har godkjent samdriften.

Samdriftsforetaket får beregnet kvote ved at alle grunnkvotene fra landbrukseiendommene som inngår i samdriften, slås sammen. Dette innebærer at hele kvoten på den enkelte landbrukseiendom må

inngå i samdriften. Samdriftskvoten kan maksimalt utgjøre summen av fem og minimum to enkeltkvoter, og kan ikke overstige 750 000 liter melk. Samdrifts-deltakerne kan verken leie ut eller inn grunnkvote.

De fleste samdriftene har to medlemmer, og holder til i Rogaland der det i 2011 er 288 samdrifter. Fylket med færrest samdrifter er Aust-Agder, der det er 7 samdrifter i 2011.

I Meld. St. 9 (2011–2012) Landbruks- og matpolitikken. Velkommen til Bords ble det fra regjeringens side lagt til grunn at

«Landbruksnæringen består av selvstendig næringsdrivende, som har ansvar for å tilpasse seg til de inntektsmuligheter som ligger i markedet og i rammebetingelser for øvrig.»

Samtidig ble det vist til at

«Inntekt i jordbruket bestemmes av rammebetingelsene som politikken gir og en rekke forhold som ligger utenfor landbrukspolitikken virkeområde, som teknologisk utvikling, kostnadsutvikling, arbeidsmarked, klima, etc.»

Forslagsstillerne vil vise til at for samdrifter ble de såkalte rammebetingelsene som politikken gir, omtalt særskilt i stortingsmeldingen, og det ble fra regjeringens side fremhevet at

«Et hovedprinsipp både for kvoteregulering og annet regelverk må være likebehandling av like store bruk uavhengig av organisasjonsform. Departementet vil derfor arbeide videre med sikte på felles/liket kvotetak for samdrifter og enkeltbruk og annen harmonisering av regelverket, som avvikling av særskilt antalls- og avstandsbegrensning for samdrifter.»

Forslagsstillerne viser til at regjeringen har basert gjennomgang av kvoteregulering på at dagens samdriftsregelverk videreføres, også for samdrifter under 400 000 liter. De særskilte antalls- og avstandsbegrensningene for samdrifter består, og samdriftene kan verken leie ut eller inn grunnkvote. I tillegg innebærer det særskilte kvotetaket på 750 000 liter at selv samdrifter med bare to deltakere får mindre kvote enn om de to hadde drevet hver for seg. Forslagsstil-

lerne mener på denne bakgrunn det bør tas grep for å få fjernet særskilte begrensninger som i realiteten diskriminerer samdriftsformen. Forslagsstillerne vil særlig fremheve leieforbudet som en særregulering det ligger til rette for å fjerne raskt. Forslagsstillerne viser til at en samdrift består av ellers selvstendige bruk, og at samdriftsformen er den utveien mange bønder – også på mindre bruk – ser for å kunne fortsette sin drift.

Antallet samdrifter har ifølge tall fra SLF gått ned fra 2 068 til 1 510, fra 2008 til 2011. De 1 510 samdriftene inkluderer 4 130 landbrukseiendommer med kvote, og om lag 465 mill. liter melk. Dette understreker etter forslagsstillerne mening samdriftenes betydning for norsk melkeproduksjon og norsk landbrukspolitikk. Forslagsstillerne mener derfor også at samdriftene vil ha en sentral posisjon i norsk landbrukspolitikk i fremtiden. Samdrifter er det beste alternativet for å lykkes med en levedyktig landbruksproduksjon for mange bruk. Forslagsstillerne mener det er viktig for norsk landbruk at landbrukspolitikken retter oppmerksomheten på bøndenes inntekts- og investeringsmuligheter, og at organisasjonsformer som bøndene selv ønsker og velger, får en sentral plass i landbrukspolitikken fremover.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at særskilt forskjellsbehandling av samdrifter opphører, slik at særskilte kvotetak-, antalls- og avstandsbegrensninger fjernes.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at forbudet mot å leie kvoter hvis man er med i samdrift, fjernes, og at dette skjer snarest mulig.

22. mars 2013